

Kmetijske in rokodelske novice.

Na svetlobo dane od c. k. kmetijske družbe.

Tečaj III.

V sredo 21. Velkitravna. 1845.

List 21.

ISKRE

pri

vmestjenji visokočastitljiviga gospoda, korarja

JANEZA KERST. NOVAKA

v čast vodstva Ljubljanske duhovšnice

po Njih Prezvišenosti

premilostljivim gospodu gospodu

KNEZU-ŠKOFU LJUBLJANSKE ŠKOFIJE

ANTONU ALOJZIJU WOLFU

v znamenje ponižniga spoštovanja in dolžniga počesjenja

od

bogoslovcov c. k. učiliša v Ljubljani 16. Velkitravna 1845.

Srečne ovce in ovčice,
Ki Pastir jih modri vodi,
Pot svetosti in resnice
Vselej sam pred njimi hodi;

Ki v nesreči in v sreči
Braní, ljubi jih enako,
Zanje breme tud nar večí
Je volján nositi vsako;

Ki mu vselej skerb je mila,
De b' ovčica se ljubljena
Mu iz čede ne zgubila,
Ne zašla nikolj nobena.

V Tebi ta c' ga, **Knez!** spoštuje
Množica hvaležna Tvoja,
Take skerbna podaruje
Nam pastirje roka Tvoja.

V britki žalosti po zgubi
Miloserčniga Skerbnika,
Nadomestit' ga obljudi
V Novim Milost prevelika.

S čim Ti hočmo vračevati
Vse dobrote neštevilne?
S čim se vredne skazovati
Za milosti preobilne?

Eno nam je dopušeno,
To voljni smo vsi storiti:
„Tvoje voljo prečešeno
V Namestniku spolniti.“ —

Sprejmi torej pod peróti,
Vredni Vodja! nas — krepósti,
Vodi nas po srečni poti
V previdni Svoj' modrosti.

H timu cela družba zbrana
Te pozdravi — svojga Očeta,
V sercu, v duhu biti vdana
Ravnoserčno Ti obeta.

Vodi nas k studencu luči,
Kjer se duh krepost' napaja,
Nas stezé iskati uči,
In željene ključe raja;

De poklicu svojmu vgodni
Stop'no v Svétiga svetišèe,
Delat serčni in svobodni,
Kar Gospoda volja išèe.

Zhbelarstvo.

In tenui labor; at tenuis non gloria.
Virg. G. I. 4. v. 6.

Pretezhena sima je gotovo rep hudo savijala;
pobrala nam je mnogo ljudi, in sapuštila tudi per

zhbelah dofti merlizhev. Redki fo per naf na Šhta-
jerfkim polni zhbelnaki, in pogofto jih je zhiſto
prasnih viditi.

Zhbelar, kterimu fe je tudi enaka sgodila,
gré 27. dan Šufhza memo Št. I. nefozh na rami

matike v popravljane blichnjimu kovazhu. V mislih, de ga nobeden ne flifhi, kër mene v zbelnaku fedezhiga vidil ni, obfioji, pregleduje moje zhbele, in fam per febi takó govori: „Lej! lej! v prvi verfti fo fhe vse shive — in v drugi — tudi v tretji in zheterti!“ Pomaje s glavo in rezhe: „to nikdar ni famo na febi!“ — in gré fvojo pot.

Kër je letafhno simo, kakor od vezh krajev flifhim, veliko tazih zbel pomerlo, ktere fo fhe fterdi imele, bom fforjeno fku fh njo osnanil: kakó fe zhbele po simi bres zopernije pred smertjo obvarjejo.

V nafhkih lefenih panjeh, ali voleh — kakor v nekterih krajih pravijo — nektere zhbele fatje delajo po zhes, druge pa po dolgama. Dofikrat fe zbelarji prepirajo, ktero bi bolj fhi bilo.

Nekteri terdijo, de bi savoljo roparz in toplote po zhes delo pravo bilo. Tode kriva in narobe je ta! fku fh nja me uzhi, de zhbele per takim delu, ako je huj fhi mras, ko pet ftopinj*), fe ne morejo na drugi fat preseliti. Zhe fo torej ob takim mrasu is tiftih dveh fatov, med kterima po simi tizhijo, fterd pojedle, bojo od lakote pomerie, zhe fe tudi v blichnih fatih fhe fterd snajde.

Zhe je pa fatje v panju po dolgama, fe lahko med fhpranjami gori in doli presstavijo tudi v nar huj fhi simi. To she davno fforjeno fku fh njo nam je pretezhena huda sima poterdila, kër fo le taki s fterdjo fhe prevideni panji pomerli, kteri fo delo po zhes imeli.

Satorej v panj, kader roj ogrebafh, vselej en fatizh podolgama pertifni, po kterim fe ravna je bojo zhbele vselej po dolgama fvoje delo fforile. M. N.

She nekaj od repnih gofénz.

(Is Kerfhkiga na Dolénkim.)

Ko fo predlanjskim gofénze na njivah povfod fkorej vfo repo pojedle, fo jo ljudje lani grosno pogrefhevali in fe torej vezhkrat od gofénz menili, in fe zhes nje jesili.

Na fvojim fprehodu fim lanjsko jefen mefniga fforjarfkiga moj ftra gofp. F. Banizha, ki je ravno polni vos lepe, debele, mladizhne, is njive domu perpeljane repe pred hifho imel, takó le nagovoril: Letaf je povfod veliko repe; lanjsko leto jo je pa le malo kdo kaj imel. Gofp. Banizh mi odgovori: Jest fim jo pa tudi lanjsko leto veliko imel, vezh ko vfi Kerzhanje fkupej. Mu pravim: Kaj jim jo nifo gofénze, kakor drugim ljudem pojedle? Mi odgovori: ffo tudi na mojo perfhle in fo fe jo lotile, pa fim jih kmalo saterl, kër fim svoji drushini vkasal, urno matike v roke vséti, in na njivo iti, repo s perftjo sagernit. V kratkim je bila vfa repa s perftjo sagernjena, in takó jo gofénze pod perftjo nifo mogle vezh jesti, in fo sginile. Ko ni bilo gofénz vezh viditi, fmo jo fpet ob kratkim odgernili, in srafila je, de jo je bilo veselje viditi.

Matevsh Sorz, m. vikar.

Popifovanje noviga kolovrata,

Radovedni bofte she poprafhovali, ljubi bravzi, kak fhen je neki novi kolovrat, ki je bil v Novizah v 14. listu tega leta osnanjen?

Imenovan kolovrat je prav sa prav po tem narejen, kar fe je samóglo bolj fhiga od domazhiga

in zhefkiga kolovrata vseti; je tedej smef od obadveh.

Domazh kolovrat je preokoren, preteshak sa goniti, prevezh trefe, in je s eno besedo prenerodno narejen; satorej fe nemore na-nj tanjka in enako ravna nit delati; tudi premalo fuzhe, sató kër verviza zhes vreteno tèzhe, vreteno pa perutnize sa fabo vlèzhe, ktere fe tolikokrat manj okoli obernejo, kolikokrat fe nit okoli vretena ovije; zhe fe pa manjkrat perutnize okoli obernejo, manj fe nit fuzhe, in satorej je kafneji, kakor v faka okorna rezh.

Nafproti pa je zhefki kolovrat veliko bolj uren mimo domazhiga, kër je manj fhi, lahnej fhi in veliko bolj perpravno in bolj na tanjko narejen, verviza tèzhe ne zhes vreteno, kakor na domazhim, ampak zhes perutnize; in perutnize vlezhejo sa fabo vreteno, nit fe na drugo plat na vreteno navija, kakor per domazhim; satorej fe morajo toliko vezhkrat oberniti, kolikokrat fe nit okoli vretena mora oviti, preden je polno; satorej veliko hitreji fuzhe, bolj vlezhe, pa vender le voljno prijenja, ne vterga, in ni takó fvojoglaven, kakor pa navaden domazh kolovrat.

Novi kolovrat ravno takó fuzhe, vlèzhe in nit dela, kakor zhefki, famo perutnize fo na temu veliko vezhi, vreteno je pa navadnimu domazhimu enako, le bolj tanjko in lahno je, in flushi sa v fako prejo: sa prashnje, sa ohlanze in sa hodnik; na perutnizah pa, kjer verviza zhes nje tezhe, fo narejene fhipze trojne forte, ena majhna sa prashnje, druga malo vezhi sa ohlanze, narvezhi pa sa hodnik, takó de, kader fe hozhe prashnje ali ohlanze, ali hodnizhno predivo prefti, ni treba vretena in perutniz premeniti, le verviza fe dene na vezhji ali manji fhipzo.

fizer je pa kolovrat vef drugazhi narejen; fe nizh ne maja, ne trefe, ne lese tje po tleh; satorej ni treba shebljev od sdolej v noge sabijati, s kterimi fe pod ali tlak poshkodva. Je slo, slo priproft in zhe fe mu vfa priprava, prezv vsáme, bi v fak mislil, de je famoteshen ffol; prediza sedi na njemu; kolo sa ffolam tèzhe, podnoshnik (nogavniza) je pod ffolam narejen, pa toliko vùn moli, de fe lahko s nogo na-nj ftopi in goni. Na preselzi pa sedi prediza, kakor per zhefkim. Na naflonu ffol je v dva vogla klukafha roka takó perterjena, de fe po potrebi lahko gori ali doli premakne, v ti roki tezhe vreteno in perutnize. Vse je prav per rokah in pred ozhmi, de fe lahko vidi, ko bi fe imela preja podfuti, in de fe bersh lahko popravi. Na tiftim proftoru, kjer je ena prediza dosdej na domazhim ali na zhefkim kolovratu predla, samorete sdej dve prav lahko prefti, kër prediza in kolovrat nizh vezh proftora ne potrebujeta, kakor navaden ffol. To je velika dobrota sa kmeta, posébnó sa uboshne ljudi, kterim sa luzh in sa proftor vezhkrat hudo gré. Koló in perutnize fe tje po hifhi od luzhi obernejo, de fe luzh ne gafí, roké pa fe lahko bliso luzhi imajo, de fe bolj vidi, pod rokami fe pa tudi na vreteno fveti.

Kolovrat smiram rad tèzhe, de fe le vzhafi en malo namashe, sató kër fe nemore prah, pesdirje in predivo na vinto in na fhtekelj nabirati, kar ffolovi plòh brani. Pod ffolovim plòham je pa trushiza narejena, v kteri fe prasne in napredene vretena hranijo; sató jih ni treba po polizah potikvati, kjer vezhkrat doli padejo, fe isfujejo, smedejo ali pa fe jim fhipe pobijejo. Vreteno fe nikoli ne rasdela, ampak vezhidel le po nemarnofci v nizh pride,

*) 5 Grade unter 0 nach Reaumur.